

Ihonsiirto ja ottokohta

Ihonsiirrettä käytetään ihonpuutosalueiden peittämiseen, silloin kun haavaa ei voida muutoin sulkea. Ihonsiirre otetaan yleensä reidestä. Siirre rei'itetään verkkomaiseksi, jotta sillä voidaan peittää alkuperäistä ottokohta suurempi alue. Ihonsiirre tarttuu haavalle parissa vuorokaudessa ja on aluksi väriltään punainen, mutta vaalenee ajan myötä. Hoidon tarkoituksena on turvata ihonsiirteiden kasvaminen haavapohjaan. Lisäksi ehkäistään haavan seudun turvotusta, tihevuotoa tukisidoksilla, kohoasennolla ja liikerajoituksilla. Liikkumisen ja asentojen rajoitukset kirurgi määrittelee yksilöllisesti. Jos siirre on kiinnitetty puhdistettuun haavapohjaan metallihakasin (aggrafit), ne poistetaan viidentenä päivänä leikkauksesta. Ihonsiirre muotoutuu lopulliseen olemukseensa 6-12 kk kuluessa.

Leikkausriskit

Riskitöntä leikkausta ei ole. Aikaisempien leikkausten aiheuttamat kiinnikkeet, ylipaino ja rakenteelliset poikkeavuudet lisäävät riskejä. Iän, painon, elintapojen, fyysisen suorituskyvyn ja perussairauksien aiheuttamat riskit arvioidaan jokaisen potilaan kohdalla erikseen. Leikkauksessa on lisäksi verenvuoto-, laskimotukos- ja infektiovaara.

Leikkaus on rasite elimistölle ja se vaatii mahdollisimman hyvän terveydentilan. Perussairaudet (mm. diabetes, sydänsairaudet) tulee hoitaa parhaalle mahdolliselle hoitotasolle ennen leikkausta.

Ravinto

Monipuolinen ravinto ja riittävä nesteen saanti edistävät haavan paranemista ja lisäävät kudosten vastustuskykyä tulehduksille. Jos koet, että ruokavaliosi on ollut huono, ravintolisän käyttöä on syytä harkita ennen leikkausta ja / tai sen jälkeen. Ravintojuomia voit ostaa Keskussairaalan kanttiinista tai apteekista.

Leikkauksen päivänä Sinun on oltava syömättä ja juomatta klo 24 jälkeen. Leikkauksen jälkeen saat aluksi vettä suun kostuttelua varten. Ellei Sinulla ole pahoinvointia, saat ruokailla jatkossa normaalisti.

Tupakointi

Tupakointi on suuri riskitekijä. Se heikentää verenkiertoa ja haavan paranemista sekä huonontaa lääkkeiden vaikutusta. Lisäksi leikkauksen alueen tulehdusriski voi kasvaa.

Alkoholi

Runsas, jatkuva alkoholinkäyttö vaatii asianmukaista hoitoa hyvissä ajoin ennen suunniteltua leikkausta. Vieroitusoireet vaikeuttavat leikkauksesta toipumista ja kuntoutumista.

Henkilökohtainen hygienia

Leikkausta edeltävästi peseydytään edellisenä iltana ja leikkauksen päivän aamuna. Kaikki korut on hyvä ottaa pois jo peseytymisvaiheessa. Huolellinen käsihygienia on tärkeää erityisesti sairaalassaoloaikana. Sairaalan seinillä olevat käsidesinfektioaineet ovat myös potilaiden ja heidän vieraidensa käytettävissä. Vuodelevon vuoksi Sinulle voidaan laittaa kestopatetri leikkauksen aikana. Leikkaus, saamasi lääkkeet ja muutos niin ruokailurytmissä kuin olosuhteissa aiheutta-

Osasto 4

vat herkästi ummetusta. Tarvittaessa Sinulle voidaan antaa suun kautta otettavaa ulostetta pehmentävää lääkettä ja pienoisperäruiske. Jos ihonsiirto tehdään lähelle peräaukkoa, Sinulle laitetaan ulosteen keräyspussi.

Ihonsiirteen hoito

- Siirrealue on aluksi suojattuna sidoksella toimenpiteen jälkeen.
- **Vuodelepo** on yleensä ainakin kolme vuorokautta toimenpiteen jälkeen. Paranemisen kannalta on oleellista, että ensimmäisten päivien aikana ihonsiirre pysyy paikoillaan eikä siihen kohdistu rasitusta.
- Lääkäri tarkastaa ihonsiirteen yleensä kolmantena päivänä leikkauksesta.
- Kun saat ohjeet, voit suihkuttaa siirrealuetta joka toinen tai joka kolmas päivä. Kuivunutta verta ja ihokarstaa voi varovasti poistaa suihkun yhteydessä esim. harsotaitoksen avulla. Haava-alueiden kuivaaminen tapahtuu taputtelemalla. Tulehduksen välttämiseksi avonaista ihoaluetta ei saa kosketella sormin.
- Kevyemmän sidoksen käyttöä jatketaan tarvittaessa niin kauan kuin ihonsiirre on hyvin tarttunut ja se erittää kudost nestettä (esim. rasvalappu ja kuiva taitos).
- Jatkossa ihonsiirrettä rasvataan miedolla perusvoiteella (Humektan tai Aqualan L) säännöllisesti päivittäin 3-4 kuukauden ajan. Perusvoidetta on hyvä laittaa aina suihkun jälkeen tai kun ihonsiirre kiristää, hilseilee tai tuntuu kuivalta. Rasvausta ei suositella avonaisille tai erittäville alueilla.
- Ihonsiirrettä rasittavia askareita ja hikoilua tulee välttää ensimmäisten viikkojen aikana, hankautumista ja hiertymistä on vältettävä 2-3 kk ajan.

Ihon ottokohdan hoito

- Ihonottokohdan päälle asetettu sidos saa olla paikallaan kunnes sidoksen imukyky täyttyy, kuitenkin enintään 7 vrk.
- Suihkussa voit käydä sidoksen ollessa paikoillaan. Tavallisimmin 10 vuorokauden jälkeen iho alkaa olla jo parantunut, jolloin hoidoksi riittää tiheä rasvaus perusvoiteella tai ihoöljyllä kuten siirrekohdassakin.
- Ottokohdan iho on aluksi hauras ja rikkoutuu herkästi. Alue on ensimmäisten viikkojen aikana punakka, mutta se vaalenee vähitellen kuukausien kuluessa. Ottokohta paranee yleensä kaikilta osin lähes entisen ihon veroiseksi.

Kivunhoito

Ihonsiirteellä voi olla lievää kipua. Ihonsiirteen ottokohdassa saattaa ensimmäisinä päivinä esiintyä kirvelyä, kosketuskipua, kutinaa ja kiristyneen tunnetta. Kipulääkkeenä voit käyttää lääkärin määräämää tai ilman reseptiä saatavia kipulääkkeitä ohjeen mukaan.

Saunominen ja uiminen

Uimisen ja saunomisen voit aloittaa vasta kun ihonsiirre ja ottokohta ovat täysin parantuneet ja siinä ei ole avonaisia erittäviä alueita. Saunominen kannattaa aloittaa varovasti, sillä siirre on arka kuumalle ja kylmälle. Jos siirre on kasvoissa, ylävartalolla tai yläraajassa tulee saunomista välttää 6-8 viikkoa. Saunomisen jälkeen leikkausalueet huuhdellaan haalealla vedellä.

Auringonotto ja ulkoilu

Auringonottoa tulee välttää noin vuoden ajan, koska ihonsiirre palaa herkästi. Myöhemmin ihonsiirre suojataan joko vaateuksella tai käyttämällä korkeakertoimista auringonsuojavoidetta (suojakerroin vähintään 8). Tuulisella ja kylmällä säällä ihonsiirre tulee suojata riittävällä vaateuksella.

Liikkuminen ja tukisidokset

Lääkärin/fysioterapeutin antamia yksilöllisiä ohjeita liikkumisesta, asentorajoituksista ja tukisidoksien käytöstä tulee noudattaa. Rasittaviin liikuntaharrastuksiin voi palata aikaisintaan 1-2 kk kuluttua leikkauksesta, tarkempi aikataulu määritellään yksilöllisesti.

Kotiutuminen ja jatkohoito

Lasku annetaan kotiutettaessa tai postitetaan kotiin. Kotiuttava hoitaja tilaa Sinulle tarvittaessa lääkärin luvalla taksikyydin, jolloin maksat vain omavastuun taksissa. Varaudu esittämään Kela-korttisi kuljettajalle.

Yleensä ihonsiirron jälkeen ei sovita kontrollia erikoissairaanhoidon. Jos saat seurantakäynnin **katso seurantakäynnit erillisestä lomakkeesta.**

Mikäli toipumisessasi on ongelmia (esimerkiksi tulehdusoireet, hengenahdistus, lisääntyvä kipu tai muut toimenpiteeseen liittyvät asiat) ota ensisijaisesti yhteyttä virka-aikana omaan terveyskeskukseesi tai tarvittaessa voit kysyä toimintaohjeita Lapin keskussairaalan perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon yhteispäivystyksestä (016) 322 4800 tai hakeutua hoitoon edellä mainittuihin paikkoihin.

Mikäli Sinulle jäi kysyttävää osastolla tapahtunutta hoitoasi koskien, voit soittaa osastollemme (016) 328 4200 (mielellään iltapäivisin). Jos asiasi koskee seurantakäyntejä, ole yhteydessä plastiikkakirurgian poliklinikkaan (016) 328 2312.

Toivotamme hyvää vointia!

Lähteet:

Kumpuniemi, Hanna-Kaisa 2012. Lshp, potilasohjeiden pohja.
Juutilainen, Vesa – Hietanen, Helvi 2012. Haavanhoidon periaatteet.
Lyhki-yksikkö 2009. Lshp, potilasohjeiden pohja.
Manninen Kati 2013. Lshp, tekonivelleikkauksen potilasohje.